

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

NR
60

RYNEK MLEKA

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1991 ROKU

ISSN 1231-2673

ANALIZY RYNKOWE

Redakcja naukowa
Piotr Szajner

MAJ 2021

KOMITET REDAKCYJNY:

Marian Podstawka
Stanisław Kowalczyk
Aldona Skarzyńska
Iwona Szczepaniak
Piotr Szajner

RECENZENT:

Łukasz Ambroziak

REDAKCJA NAUKOWA RYNKU MLEKA:

Piotr Szajner

Oceny i komentarze prezentowane w Analizach Rynkowych są opracowywane na podstawie najlepszych i sprawdzonych źródeł informacji, i są wyrazem wiedzy oraz poglądów autorów.
Nie mogą więc być podstawą roszczeń podmiotów za skutki podejmowanych decyzji,
które każdy podejmuje na własne ryzyko i koszt.

Wykorzystując informacje zawarte w publikacji prosimy o podanie źródła.

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Rynków Rolnych i Metod Ilościowych IERiGŻ-PIB
ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner

PROJEKT OKŁADKI: Leszek Ślipki
SKŁAD: Barbara Walkiewicz
DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
Ark. wyd. 5,04

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	4
I. Produkcja mleka	7
<i>dr inż. Piotr Szajner</i>	
<i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	
II. Przetwórstwo mleka	14
<i>dr inż. Piotr Szajner</i>	
<i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	
III. Spożycie mleka i jego przetworów	18
<i>dr inż. Piotr Szajner</i>	
<i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	
IV. Handel zagraniczny mlekiem i jego przetworami	24
<i>dr inż. Piotr Szajner</i>	
<i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	
V. Ceny	32
<i>dr inż. Piotr Szajner</i>	
<i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	
Aneks	41

W 2020 r. oraz pierwszych miesiącach 2021 r. sytuacja podaźowo-popytowa na krajowym rynku mleka i produktów mlecznych była determinowana przede wszystkim koniunkturą na rynku międzynarodowym, której wyrazem był istotny wzrost cen trwałych produktów mlecznych. Pandemia COVID-19, która wywołała negatywne skutki społeczno-gospodarcze w skali globalnej, nie miała negatywnego wpływu na krajową branżę mleczarską.

W analizowanym okresie w branży mleczarskiej utrwały się korzystne tendencje rozwojowe na wszystkich etapach łańcucha marketingowego. W 2020 r. produkcja mleka surowego w Polsce wyniosła 14,4 mld l i była o 2,2% większa niż przed rokiem. Relatywnie wysoka dynamika produkcji była konsekwencją niewielkiego spadku pogłowia krów (o 0,6%) ogółem, który został zrekomensowany wzrostem mleczności o 2,5% do 5933 l/szt. Pogłowia krów mlecznych zmniejszyło się o 1,9% do 2126 tys. szt., a ich wydajność wzrosła o 3,9% do 6593 l/szt. Wzrostowi produkcji mleka sprzyjała również duża produkcja roślin paszowych.

W branży mleczarskiej systematycznie zwiększa się udział kanałów rynkowych w rozdysponowaniu produkcji mleka. W 2020 r. dostawy surowca do przemysłu mleczarskiego wzrosły o 2,4% do 12108 mln l i stanowiły 84,1% produkcji mleka. Dynamika skupu była nieznacznie większa niż produkcji mleka surowego. Sprzedaż bezpośrednia zwiększyła się o 4,0% do 312 mln t, a zdecydowała o tym promocja krótkich łańcuchów dostaw oraz ograniczenia w handlu detalicznym związane z pandemią COVID-19. Według szacunków IERiGŻ-PIB, zużycie mleka w gospodarstwach rolnych zmniejszyło się tylko o 0,1%, gdyż wzrost zużycia na cele paszowe zrekomensował spadek samozaopatrzenia. Duży wzrost liczby krów mięsnych skutkowało wzrostem zużycia mleka na paszę o 11,4% do 780 mln l.

Relatywnie dobra koniunktura na rynku międzynarodowym i rosnący popyt wewnętrzny skutkowało niewielkim wzrostem cen skupu mleka. W 2020 r. średnia cena płacona polskim rolnikom za mleko wzrosła w porównaniu z 2019 r. o 2,2% do 1,38 zł/l. W tym czasie ceny zbytu produktów mlecznych wzrosły tylko

o 0,4%, a ceny detaliczne artykułów mleczarskich (bez masła) wzrosły o 3,7%. Średnia cena detaliczna masła spadła o 3,4%. Pomimo większego wzrostu cen skupu surowca niż cen zbytu produktów mlecznych polski przemysł mleczarski w 2020 r. wygenerował duży wzrost zysku netto (o 63,0% do 776 mln zł). Poprawa wyników finansowych branży była konsekwencją większej produkcji oraz poprawy efektywności gospodarowania, w tym w szczególności w zakresie redukcji kosztów pozasurowcowych.

W 2020 r., w porównaniu z 2019 r., odnotowano pogorszenie wyników handlu zagranicznego produktami mlecznymi w ujęciu ilościowym, ale wartościowo odnotowano nieznaczną poprawę. Dodatnie saldo wymiany wyrażone w ekwiwalencie mleka surowego zmniejszyło się o 1,1% do 2680 tys. t, a wartościowo wzrosło o 0,6% do 1221,7 mln EUR. Eksport w przeliczeniu na surowiec zwiększył się o 2,0% do 4700 tys. t, a import o 6,3% do 2020 tys. t. W ujęciu wartościowym wywóz zwiększył się tylko o 0,3% do 2298,3 mln EUR, a przywóz utrzymał się na stabilnym poziomie 1076,6 mln EUR.

Tabela 1

Bilans mleka (w tys. t)¹

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020 ^{a)}	2021 ^{b)}	2022 ^{b)}
Produkcja ogółem	13271	13790	14215	14518	14842	15048	15254
w tym mleka krowiego	13244	13721	14170	14503	14822	15028	15234
Import ^{c)}	1825	1820	1910	1900	2020	2100	2190
Razem do dyspozycji	15096	15610	16125	16418	16862	17148	17444
Eksport ^{c)}	3880	4210	4650	4610	4700	4950	5200
Na pasze	515	565	630	720	805	795	765
Na spożycie	10701	10835	10845	11088	11357	11403	11479
Razem rozchody	15096	15610	16125	16418	16862	17148	17444
Samowystarczalność^{d)} (%)	118,3	121,0	123,9	123,0	122,0	123,4	124,6

¹ Liczby względne (wskaźniki, odsetki) w całym raporcie obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością, niż podano w publikacji. Ze względu na zaokrąglenia danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości ogółem.

^{a)} Szacunek IERiGŻ-PIB.

^{b)} Prognoza IERiGŻ-PIB.

^{c)} Wolumen eksportu i importu obliczono wykorzystując współczynniki zawartości suchej masy, zgodnie z rozdziałem V.

^{d)} Liczona jako relacja produkcji ogółem do zużycia wewnętrznego (spożycie plus zużycie paszowe).

Źródło: Obliczenia IERiGŻ-PIB na podstawie danych GUS i MF.

Według wstępnych szacunków IERiGŻ-PIB, w 2020 r. utrzymała się wzrostowa tendencja konsumpcji artykułów mleczarskich, a zdecydowała o tym poprawa sytuacji dochodowej gospodarstw domowych oraz korzystne tendencje cenowe w porównaniu z substytucyjnymi artykułami żywnościowymi. Szacuje się, że bilansowe spożycie artykułów mleczarskich (bez masła) w przeliczeniu na mleko wzrosło o 0,9% do 227 l/mieszkańca, a masła o 1,9% do 5,5 kg/mieszkańca. Utrwaliły się różnice w poziomie i strukturze konsumpcji artykułów mleczarskich w poszczególnych grupach gospodarstw domowych.

W latach 2021-2022 sytuacja na krajowym rynku mleka będzie determinowana przede wszystkim poprawą koniunktury na krajowym i międzynarodowym rynku w związku z pierwszymi symptomami przezwyciężania pandemii COVID-19. Gospodarka narodowa i światowa wstąpiły na ścieżkę wzrostu gospodarczego. Uwzględniając powyższe uwarunkowania makroekonomiczne i rynkowe przewiduje się, że pogłowie krów mlecznych spadnie do 2135-2200 tys. szt. Gospodarstwa

rolne będą kontynuowały procesy restrukturyzacji i modernizacji, których efektem będzie wzrost mleczności krów do 6690-6785/szt., który zrekompensuje spadek pogłowia. Na tej podstawie ocenia się, że produkcja mleka surowego zwiększy się do 14,6-14,8 mld l. W rozdysponowaniu produkcji mleka wystąpią istotne zmiany, gdyż skup przez przemysł mleczarski zwiększy się do 12,4-12,7 mld l. Zużycie w gospodarstwach rolnych zmniejszy się do 1,8-1,9 mld l, w tym głównie na samozaopatrzenie do 1,1 mld l.

Poprawa sytuacji w gospodarce narodowej w 2021 r. korzystnie wpłynie na rynek pracy i dochody gospodarstw domowych, a złagodzenie środków zapobiegawczych umożliwi powrót do działalności gospodarczej większości podmiotów gospodarczych w kanale HoReCa. W związku z tym ocenia się, że w 2021 r. bilansowe spożycie artykułów mleczarskich (bez masła) wzrośnie do 229 l/mieszkańca, a masła pozostanie na poziomie 5,5 kg/mieszkańca.

Na krajowym rynku podaż mleka surowego będzie większa niż jego zu-

życie i duża część produkcji będzie w formie artykułów mleczarskich kierowana na eksport. Uwarunkowania rynkowe w handlu zagranicznym będą jednak niekorzystne ze względu na spadek światowych cen oraz utrudnienia w dostępie do rynków i logistyce. Korzystnie na eksport będzie wpływała deprecjacja złotego względem euro i dolara amerykańskiego. Ocenia się, że w 2021 r. eksport zwiększy się do 4950 tys. t w ekwiwalencie surowca i 2485 mln EUR. Import wzrośnie do 2100 tys. t w przeliczeniu na mleko surowe i 1145 mln EUR. Branża mleczarska pozostanie dużym eksporterem netto.

Uwzględniając przedstawione powyżej uwarunkowania rynkowe, w tym głównie tendencje w produkcji i skupie mleka, konsumpcji artykułów mleczarskich i handlu zagranicznym, przewiduje się, że w 2021 r. średnia cena skupu mleka wzrośnie o ok. 6% do 1,47 zł/l. Ceny detaliczne artykułów mleczarskich (bez masła) mogą wzrosnąć średnio o 3-4%, a ceny masła o ok. 2%, ale ich wzrost będzie mniejszy niż cen żywności (ok. 4,5%), o czym zdecydują czynniki inflacyjne.

SUMMARY

In 2020 and the first months of 2021, the supply and demand situation on the domestic market for milk and dairy products was determined primarily by the economic situation on the international market, which was reflected in a significant increase in the prices of durable dairy products. The COVID-19 pandemic, which had negative socio-economic effects on a global scale, had no negative impact on the domestic dairy industry.

In the analyzed period, the dairy industry consolidated favorable development trends at all stages of the marketing chain. In 2020, the production of raw milk in Poland amounted to 14.4 billion liters and was by 2.2% higher than in the previous year. The relatively high rate of production was a consequence of a slight decrease

in the total cattle population (by 0.6%), which was compensated by an increase in milk yield by 2.5% to 5,933 liters per cow. The population of dairy cows decreased by 1.9% to 2,126 thousand, and their yield increased by 3.9% to 6,593 liters per cow. The increase in milk production was also favored by significant output of fodder plants.

In the dairy industry, the share of market channels in the distribution of milk output is systematically increasing. In 2020, raw material supplies to the dairy industry increased by 2.4% to 12,108 million liters and accounted for 84.1% of milk output. The purchase rate was slightly higher than that of raw milk production. Direct sales increased by 4.0% to 312 million tonnes, due to

the promotion of short supply chains and restrictions in retail trade related to the COVID-19 pandemic. According to estimates, the consumption of milk on farms decreased by only 0.1%, as the increase in use for feed compensated for the decrease in self-supply. A significant increase in the population of beef cows resulted in an increase in milk consumption for feed by 11.4% to 780 million liters.

The relatively good situation on the international market and growing domestic demand resulted in a slight increase in the purchase prices of milk. In 2020, the average price paid to Polish farmers for milk increased by 2.2% compared to 2019, and was PLN 1.38 per liter. At that time, the selling prices of dairy

products increased by only 0.4%, and the retail prices of dairy products (excluding butter) increased by 3.7%. The average retail price of butter decreased by 3.4%. Despite a higher increase in the purchase prices of raw material than in the selling prices of dairy products, the Polish dairy industry generated in 2020 a significant increase in net profit (by 63.0% to PLN 776 million). The improvement in the financial performance of the industry was due to larger output and improved farming efficiency, including, in particular, the reduction in non-raw material costs.

In 2020, despite worse results of foreign trade in dairy products in quantitative terms compared to 2019, a slight improvement in terms of value was recorded. The positive trade balance expressed in a raw milk equivalent decreased by 1.1% to 2,680 thousand tonnes, while in value it increased by 0.6% to EUR 1,221.7 million. Exports per raw material increased by 2.0% to 4,700 thousand tonnes, while imports increased by 6.3% to 2020 thousand tonnes. In terms of value, exports increased only by 0.3% to EUR 2,298.3 million, while imports remained stable at EUR 1,076.6 million.

According to preliminary estimates of the Institute of Agricultural and Food Economics – National Research Institute, in 2020, the upward trend in the consumption of dairy products consolidated, which was due to the improvement in the income situation of households and favorable price trends compared to substitutable food products. It is estimated that the balance consumption of dairy products (without butter) expressed as milk increased by 0.9% to 227 liters per inhabitant, and that of butter by increased by 1.9% to 5.5 kg per inhabitant. Differences in the level and structure of consumption of dairy products between particular groups of households consolidated.

In 2021-2022, the situation on the domestic milk market will be determined primarily by the improvement in the economic situation on the domestic and international markets in connection with the first symptoms of overcoming the COVID-19 pandemic. The national and world economies have entered the path of economic growth. Taking into account the above macroeconomic and market conditions, it is expected that

the population of dairy cows will drop to 2,135-2,200 thousand. Farms will continue restructuring and modernization processes, leading to an increase in milk yield to 6,690-6,785 liters per cow, which will compensate for the decrease in the cow population. It is, therefore, estimated that the output of raw milk will increase to 14.6-14.8 billion liters. Significant changes will occur in the distribution of milk output, as the purchase by the dairy industry will increase to 12.4-12.7 billion liters. Consumption on farms it will decrease to 1.8-1.9 billion liters, of which mainly for self-supply – to 1.1 billion liters.

The improvement in the situation in the national economy in 2021 will have a positive impact on the labor market and household incomes, and the relaxation of preventive measures will enable most economic entities in the HoReCa sector to resume their economic activity. Therefore, it is estimated that the balance consumption of dairy products (without butter) in 2021 will increase to 229 liters per inhabitant, and that of butter will remain at 5.5 kg per inhabitant.

Table 1
Balance of milk (in thousand tonnes)¹

Item	2016	2017	2018	2019	2020 ^{a)}	2021 ^{b)}	2022 ^{b)}
Total output	13,271	13,790	14,215	14,518	14,842	15,048	15,254
of which that of cow milk	13,244	13,721	14,170	14,503	14,822	15,028	15,234
Imports ^{c)}	1,825	1,820	1,910	1,900	2,020	2,100	2,190
To be distributed – total	15,096	15,610	16,125	16,418	16,862	17,148	17,444
Exports ^{c)}	3,880	4,210	4,650	4,610	4,700	4,950	5,200
For feed	515	565	630	720	805	795	765
For consumption	10,701	10,835	10,845	11,088	11,357	11,403	11,479
Total consumption and exports	15,096	15,610	16,125	16,418	16,862	17,148	17,444
Self-sufficiency^{d)} (%)	118.3	121.0	123.9	123.0	122.0	123.4	124.6

¹ Relative numbers (ratios, percentages) in the entire report were calculated mainly based on absolute data expressed with greater accuracy than the figures provided in the publication. Due to data rounding, in some cases the sums of particular amounts may differ from the total amounts.

^{a)} Estimate of the Institute of Agricultural and Food Economics – National Research Institute.

^{b)} Forecast of the Institute of Agricultural and Food Economics – National Research Institute.

^{c)} The volumes of exports and imports were calculated using the dry matter content ratios, in accordance with Chapter V.

^{d)} Calculated as the ratio of total output to internal consumption (consumption by people plus consumption for feed).

Source: Calculations of the Institute of Agricultural and Food Economics – National Research Institute, based on data from Statistics Poland and the Ministry of Finance.

The domestic supply of raw milk will be greater than its consumption and a significant part of its output in the form of dairy products will be exported. However, market conditions in foreign trade will be unfavorable due to the decline in world prices and difficulties in access to markets and in logistics. The depreciation of the zloty against the euro and the US dollar will have a positive effect on exports. It is estimated

that in 2021, exports will increase to 4,950 thousand tonnes in the raw material equivalent and to EUR 2,485 million. Imports will increase to 2,100 thousand tonnes expressed as raw milk and to EUR 1,145 million. The dairy industry will remain a major net exporter.

Given the market conditions presented above, including mainly the trends in the production and purchase

of milk, consumption of dairy products, and foreign trade, it is expected that the average purchase price of milk will increase in 2021 by approx. 6% to PLN 1.47 per liter. Retail prices of dairy products (without butter) may increase by 3-4% on average, and those of butter – by approx. 2%, but their increase will be lower than that of food prices (approx. 4.5%), which will be determined by inflationary factors.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukazać się:

1. Rynek środków produkcji dla rolnictwa (48) • czerwiec 2021,
2. Rynek zbóż (60) • czerwiec 2021,
3. Rynek rzepaku (59) • czerwiec 2021,
4. Rynek mięsa (60) • czerwiec 2021,
5. Rynek owoców i warzyw (58) • lipiec 2021,
6. Rynek pasz (43) • wrzesień 2021,
7. Rynek drobiu (60) • październik 2021.

WARUNKI PRENUMERATY I SPRZEDAŻY

Zamówienia na prenumeratę i sprzedaż wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie – Barbara Walkiewicz, tel. 22 50 54 685 w godz. 8⁰⁰–16⁰⁰.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4), pokój nr 3.

Prenumerata roczna 1 egz. (2 numery) w 2021 r. wynosi 300 zł (w tym 8% VAT).

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przysyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433
W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wierne odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług intrologatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

CENA 150 ZŁ

ISSN 1231-2673

Prenumerata (2 numery) w 2021 roku wynosi 300 zł (w tym 8% VAT). Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85 e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>